

GMO-Nettverket – Høringssvar til Klima og miljødepartementets (KLDs) forslag til endring av genteknologiloven

Innledning

Vi viser til Klima- og miljødepartementets (KLDs) forslag til følgende tre endringer av genteknologiloven som ble sendt på høring 11.05.20 med svarfrist 05.08.20.

- a) Endring slik at genteknologiloven ikke skal gjelde for produkter som omfattes av legemiddeloven
- b) Endring slik at søknader om klinisk utprøving av GMO-legemidler ikke skal vurderes etter kriteriene samfunnsnytte, bærekraft og etikk
- c) Endring i lovens saklige virkeområde slik at regjeringen i forskrift kan bestemme at visse organismer ikke skal omfattes av genteknologiloven.

Høringsnotatet omfatter GMO-legemidler både til bruk i humanmedisin og til veterinærmedisin. Nettverket vil understreke at vårt arbeidsområde først og fremst omfatter mat og fôr. Det innebærer at vårt høringssvar er relatert til GMO-legemidler som skal anvendes på produksjonsdyr innen matproduksjon.

Oppsummering av GMO-Nettverkets høringssvar

GMO-Nettverkets høringssvar er delt i fem deler. Den første redegjør for vårt overordnede standpunkt om at det ikke bør foretas endringer i genteknologiloven før etter at et bredt sammensatt offentlig utvalg har utarbeidet en NOU, og etter at NOU-en har vært på høring. Den andre delen omhandler fleksibiliteten i dagens lov, og spørsmål om hvorvidt de behovene det redegjøres for i høringsnotatet, kan håndteres uten lovendring.

De tre siste delene omhandler endringsforslagene i høringsnotatet.

Forslag a)

GMO-Nettverket anbefaler ikke forslaget om at GMO-legemidler brukt i veterinærmedisin tas ut av genteknologiloven. Det er per i dag stor usikkerhet knyttet til hvilke bruksområder og metoder som kan bli aktuelle på dette området, spørsmålet trenger derfor nærmere utredning. GMO-Nettverket tar ikke stilling til spørsmålet om GMO-legemidler brukt i humanmedisin, da dette faller utenfor vårt mandat.

Forslag b)

GMO-Nettverket er skeptiske til forslaget om at det ikke skal stilles krav til vurdering av samfunnsnytte, bærekraft og etikk ved klinisk utprøving av GMO-legemidler brukt i veterinærmedisin. Vår hovedbegrunnelse er at vurderinger knyttet til veterinærmedisin vil skille seg vesentlig fra vurderinger knyttet til humanmedisin.

Forslag c)

GMO-Nettverket anbefaler ikke forslaget om at det skal gis en så omfattende adgang til å innskrenke lovens saklige virkeområde gjennom forskrift. GMO-Nettverket stiller på denne bakgrunn spørsmål

ved om lovendringen er nødvendig. Ved mindre justeringer mener vi fleksibiliteten i dagens lov kan benyttes. Ved endringer der Stortinget uansett vil måtte gi sitt samtykke, behøver ikke en lovendring å ta vesentlig lenger tid enn en forskriftendring. GMO-Nettverket mener også at forslaget kan svekke tilliten til genteknologiloven samt innskrenke handlingsrommet Norge har gjennom EØS-avtalen.

1. Offentlig utvalg og NOU

GMO-Nettverkets overordnede standpunkt er at det ikke bør foretas endring av genteknologiloven før etter at et bredt sammensatt offentlig utvalg har utarbeidet en NOU, og etter at NOU-en har vært på høring.

I lys av den raske utviklingen innen genteknologien er det behov for kartlegging og drøfting av framtidige muligheter og utfordringer. Dette var bakgrunnen for at GMO-Nettverket i september 2017 ba regjeringen om å sette ned et offentlig utvalg som skulle vurdere innføring og bruk av nye genteknologimetoder, jf. brevet «*Ber regjeringen nedsette offentlig utvalg om genredigering (CRISPR)*», datert 13.09.17.

Nye metoder innen genmodifisering vil kunne gi viktige bidrag på de fleste samfunnsområder. Innen humanmedisin har metodene allerede gitt viktige bidrag innen forskning og behandling.

Fordi de nye metodene er billigere og lettere tilgjengelig, kan det imidlertid innebære at nye menneskeskapte organismer spres i økosystemene i et tempo og et omfang vi ikke tidligere har vært vitne til. Dette skiller genredigering både fra de tidligere genteknologimetodene og fra tradisjonell husdyravl og planteforedling. Dette er ikke en problemstilling som er avgrenset til matproduksjon. Risikoen for negative konsekvenser vil øke i takt med tempo og utbredelse innen de fleste samfunnsområder. Vi mener derfor det er behov for å se nærmere på hvordan man kan unngå en ukontrollert utvikling av genredigerte organismer generelt.

Et offentlig utvalg må ikke bare se på aktuelle bruksområder, men også på usikkerhetsaspekter ved selve teknologien. Selv om genredigering er mer målrettet enn tidligere metoder, vil selv små endringer i arvmassen kunne ha utilsiktede effekter både i den enkelte celle og organisme og i økosystemene.

Et bredt sammensatt offentlig utvalg vil bidra til mer kunnskap og et styrket beslutningsgrunnlag for lovgivere, forbrukere og markedsaktører. Utvalgsarbeidet, med en etterfølgende høring, vil også kunne bidra til mer offentlig debatt og fortsatt tillit til myndighetenes politikk på området.

I Norge er det i dag stor tillit i befolkningen til genteknologiloven og norske myndigheters praktisering av den. Tilliten gjenspeiles i en befolkningsundersøkelse om GMO utført av Bioteknologirådet og GENEinnovate.¹ Undersøkelsen viste at 71 prosent av de spurte hadde full, stor eller en del tillit til at GMO-produkter godkjent av norske myndigheter «er trygge å spise og trygge for miljøet» (Bioteknologirådet og GENEinnovate (2020):32).

¹ Bioteknologirådet og GENEinnovate (2020): Norske forbrukeres holdninger til genredigering i norsk landbruk og akvakultur.

GMO i matproduksjonen er også knyttet til grunnleggende verdisyn. I en befolkningsundersøkelse gjennomført av Forbruksforskningsinstituttet SIFO² på oppdrag fra GMO-Nettverket svarte nesten halvparten av de spurte (47 prosent) at bruk av GMO kolliderte med deres syn på hva som er en etisk forsvarlig matproduksjon (Bugge (2020):22). Dette resultatet viser at dette spørsmålet er viktig for mange. Det er derfor helt sentralt med en bred og åpen debatt, ikke minst for tilliten til framtidig forvaltning av GMO-er.

GMO-Nettverket mener at genteknologiloven har fungert hensiktsmessig. Det har vært nødvendig med enkelte justeringer siden loven trådte i kraft i 1993, og høringsnotatet viser også at det kan være behov for ytterligere justeringer. Netverket mener at den grundige prosessen i forkant av at genteknologiloven ble vedtatt, bidro til at loven fortsatt er et godt redskap til å håndtere komplekse og omstridte saker. Før loven ble vedtatt, var det to offentlige utvalg som la fram tre innstillinger, Bioteknologiutvalgets «*Bioteknologi og patentering*» og «*Moderne bioteknologi. Sikkerhet, helse og miljø*» samt Etiklutvalgets «*Mennesker og bioteknologi*».

2. Genteknologiloven er fleksibel

GMO-Nettverket mener per i dag at genteknologiloven er fleksibel og tilpasset teknologiutviklingen. Denne fleksibiliteten gir gode muligheter for tilpasninger, både når det gjelder godkjenning, og når det gjelder krav til konsekvensutredning.

Loven er ikke til hinder for en effektiv, men forsvarlig behandling av GMO-er. I den forbindelse viser vi til forenklingen i saksbehandlingsrutinene som ble gjennomført i juli 2017.

Nettverket mener også at man kan se på hvilke muligheter det er for økt fleksibilitet i forskriftsadganger som allerede finnes, eksempelvis i § 10 og § 11.

GMO-Nettverket erkjenner at det er grensetilfeller når det gjelder hva som må behandles etter genteknologiloven. Slike tilfeller kan det også bli flere av på grunn av den genteknologiske utviklingen. Netverket mener per i dag at denne utviklingen best kan møtes ved å utnytte fleksibiliteten i eksisterende lov istedenfor å endre lovens saklige virkeområde. Netverket tror også at denne fremgangsmåten best vil ivareta den tilliten loven har i befolkningen.

Det er særlig to bestemmelser vi vil peke på, begge i kapittel 3 om utsetting av genmodifiserte organismer. Den første, en unntaksbestemmelse i § 10, lyder: «*Kongen kan i forskrift bestemme at bestemte typer genmodifiserte organismer kan settes ut i bestemte miljøer uten godkjenning etter første ledd første punktum. Slik utsetting skal i stedet være meldepliktig*». Det innebærer muligheten for utsetting av noen GMO-er uten krav til godkjenning, men bare melding. GMO-Nettverket viser i denne forbindelse til KLDs forslag til fastsettelse av en forskrift med hjemmel i denne bestemmelsen om gjennomføring av klinisk utprøving med og utlevering av humane GMO-legemidler til behandling eller forebygging av coronavirussykdom.

Den andre bestemmelsen, i § 11, lyder: «*Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om blant annet utredningens innhold og om unntak fra utredningsplikten*». Denne forskriftadgangen kan blant annet brukes for å unngå unødige eller overlappende krav i søknadsprosessen, jf. vedlegg 1 til konsekvensutredningsforskriften der det står at «*[i]kke alle de oppførte punktene kommer til anvendelse i hvert enkelt tilfelle. Derfor skal det i hver enkelt søknad bare tas hensyn til de punkter*

² Bugge, Annechen Bahr (2020): GMO-mat eller ikke, SIFO-rapport 3-2020.

som anses aktuelle i et gitt tilfelle. Nøyaktigheten av opplysningene som skal gis i hvert enkelt punkt, vil kunne variere avhengig av typen og omfanget av den planlagte utsettingen».

Loven er også fleksibel fordi informasjonskrav kan tilpasses etter typen organisme og endres etter hvert som det innhentes erfaring med utsetting. Denne fleksibiliteten er nedfelt i vedlegg 1 i konsekvensutredningsforskriften. Der står det at «[f]ramtidige utviklinger innenfor genmodifisering kan gjøre det nødvendig å tilpasse dette vedlegget til den tekniske utviklingen eller å utarbeide veiledende merknader som skal utfylle dette vedlegget. En ytterligere differensiering med hensyn til informasjonskrav for ulike typer genmodifiserte organismer, f.eks. encellede organismer, fisk eller insekter, eller for visse anvendelser av genmodifiserte organismer, f.eks. utvikling av vaksiner, kan bli mulig når det i EØS er innhentet tilstrekkelig erfaring med søknader for utsetting av visse genmodifiserte organismer.»

Disse bestemmelsene er ikke omtalt i høringsnotatet og vi skulle ønsket en nærmere redegjørelse for fordeler og ulemper ved bruk av dem.

3. Forslag a) Omsetning av GMO-legemidler – endring av § 2

Forslaget innebærer at genteknologiloven ikke skal gjelde for omsetning av GMO-legemidler. Dette gjøres ved endring av lovens saklige virkeområde, § 2. Det innebærer at genteknologiloven bringes i overensstemmelse med dagens praksis, en praksis som ble innført i 2008.

GMO-Nettverket har vært oppmerksom på dagens praksis, men har ikke tidligere fremmet forslag om at den bør endres når det gjelder GMO-legemidler i veterinærmedisin. En grunn er at GMO-legemidler og vaksiner til dyr med markedsføringstillatelse i Norge er beregnet på dyrearter eller sykdommer som ikke er spesielt utbredt i Norge. Det er imidlertid en rask utvikling på området, og det er derfor grunn til å stille spørsmål ved om dagens praksis tar høyde for denne utviklingen.

GMO-Nettverket vil peke på mulige trekk ved utvikling av GMO-legemidler som kan innebære behov for regulering etter genteknologiloven. Den første gjelder GMO-legemidler der formålet ikke bare er å behandle dyr for en sykdom. Det kan tenkes legemidler som også har andre funksjoner, eksempelvis at de også skal bidra til høyere ytelse. Det kan være grunner til at slike legemidler bør vurderes etter kriteriene i genteknologiloven, eksempelvis etikk, bærekraft og samfunnsnytte. Nettverket vil understreke at en slik vurdering også kan tale til fordel for å ta et GMO-legemiddel i bruk.

Det andre er nye legemidler som består av genmodifiserte bakterier, og som har til hensikt å endre tarmfloraen eller produsere bestemte stoffer i tarmen eller andre organer. Flere selskaper arbeider med å utvikle slike legemidler til humanmedisin.³ Legemidler med genmodifiserte bakterier kan også være aktuelt å utvikle til veterinærmedisin. Bakteriene vil kunne komme ut i miljøet, og derfor lages de med tanke på at de ikke skal overleve utenfor kroppen.⁴ Det kan imidlertid være en risiko for at dette ikke alltid fungerer etter hensikten. Derfor kan det tenkes at det vil være behov for å regulere

³ Synlogic (www.synlogictx.com/living-medicines/), Orogenics (<https://www.rogenics.com/technology-pipeline/lbp>) og Osel (<https://oselinc.com/clinical-pipeline/>)

⁴ Reardon, Sarah (2018): Genetically modified bacteria enlisted in fight against disease. Nature 558:497–498. www.nature.com/articles/d41586-018-05476-4

dem etter genteknologiloven. Det gjelder ikke minst i begynnelsen, før man høster erfaring med praktisk bruk.

Det tredje gjelder GMO-legemidler som endrer dyrets DNA uten at endringene går i arv. Det er mulig å tenke seg at det utvikles slike legemidler som anvendes på hele eller store deler av en dyrepopulasjon, eksempelvis for å forhindre sykdom. Selv om endringen ikke nedarves, kan resultatet av genterapi brukt i stor skala likevel være at hele populasjoner har fått endret DNA.

GMO-Nettverkets hovedbekymring er at kunnskapen på dette området foreløpig ikke er god nok. Vi vil også understreke genteknologilovens vektlegging av å være føre var, der det blant annet legges vekt på en trinnvis tilnærming for å kunne høste erfaring. I tillegg viser vi til at GMO-er skal behandles fra sak til sak. GMO-Nettverkets vurdering er derfor at med dagens kunnskap bør GMO-legemidler til bruk i veterinærmedisin fortsatt behandles etter genteknologiloven.

GMO-Nettverket mener også at behovet for regelendring på dette området kan ivaretas uten å endre loven. På spørsmål fra GMO-Nettverket skriver departementet at forskriftsadgangen i genteknologilovens § 11 kan anvendes i forbindelse med godkjenning av legemidler. For en nærmere omtale av nettverkets spørsmål og departementets svar viser vi til punkt 4 under.

4. Forslag b) Klinisk utprøving av legemidler – endring av § 10

Forslaget innebærer at ved klinisk utprøving av GMO-legemidler skal det ikke stilles krav til vurdering av samfunnsnytte, bærekraft og etikk. Det gjøres ved endring av § 10.

I tråd med det som er skrevet tidligere, er vårt hørings svar på dette punktet også begrenset til GMO-legemidler som skal anvendes på produksjonsdyr i landbruket eller fiskeoppdrett.

GMO-Nettverket er for det første enig i at godkjenning av klinisk utprøving av GMO-legemidler til bruk i veterinærmedisin fortsatt skal skje etter genteknologiloven. Vi er også enig i at det fremdeles skal gjøres en vurdering av helse- og miljørisikoen. I tillegg mener vi at en vurdering av miljørisiko også vil ivareta grunnleggende aspekter ved en vurdering av bærekraft, men viser til at bærekraft også omfatter andre aspekter, jf. FNs bærekraftsmål.

I Bioteknologirådet sin høringsuttalelse (punkt 3.2.3.), datert 17.06.20, redegjøres det for at behandlingen av søknader om klinisk utprøving av legemidler på dyr er noe annerledes enn for mennesker. Bioteknologirådet tilrår derfor *«ikkje at kliniske utprøvingar av veterinære GMO-legemiddel skal takast unna frå vurderingar i genteknologilova, sidan desse aspekta per i dag ikkje blir varetekne av andre regelverk.»* GMO-Nettverket er enig i denne anbefalingen fra Bioteknologirådet.

GMO-Nettverket reiser også spørsmålet om behovet for regelendring på dette området kan ivaretas uten å endre loven, eksempelvis ved å bruke forskriftsadgangen i § 11.

På denne bakgrunn sendte GMO-Nettverket 11.06.20 følgende spørsmål til Klima- og miljødepartementet:

«Når det gjelder klinisk utprøving, står det i høringsnotatet (side 4) at «(k)lima- og miljødepartementet mener på denne bakgrunn at det er behov for å endre genteknologiloven for å fjerne overlappende eller unødvendige krav i søknadsprosessen ved klinisk utprøving av GMO-legemidler» og videre at «(d)et er i første rekke kravet til samfunnsnytte og etikk som er

overlappende». Vi lurer på hvorfor departementet anser at forskriftsadgangen i § 11 (*Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om blant annet utredningens innhold og om unntak fra utredningsplikten*) ikke er egnet for å fjerne overlappende eller unødvendige krav i søknadsprosessen ved klinisk utprøving av GMO-legemidler. I tillegg lurer vi på om denne forskriftsadgangen også kan anvendes i forbindelse med godkjenning av legemidler».

På dette spørsmålet svarer departementet 22.06.20 følgende:

«Det er riktig at etter § 11 kan Kongen i forskrift gi bestemmelser bl.a. om unntak fra utredningsplikten innhold. Forskriftsadgangen kan anvendes også i forbindelse med godkjenning av legemidler, og vi er enige i at bestemmelsen kunne vært brukt for å fjerne overlappende eller unødvendige krav i søknadsprosessen ved klinisk utprøving av GMO-legemidler».

I tråd med svaret fra departementet, nærmere bestemt *«at bestemmelsen kunne vært brukt for å fjerne overlappende eller unødvendige krav i søknadsprosessen ved klinisk utprøving av GMO-legemidler»*, anbefaler GMO-Nettverket at det ses nærmere på om man ved forskrift kan fjerne unødvendige eller overlappende krav. Netverket mener også at bruk av forskrift kan være mer fleksibelt enn den foreslåtte lovendringen. Det kan være en fordel, blant annet fordi det kan være behov for ulike krav avhengig av om utprøvingen gjelder dyr eller mennesker.

5. Forslag c) Adgang til å innskrenke lovens saklige virkeområde gjennom forskrift – endring av § 2

Forslaget innebærer endring i lovens saklige virkeområde slik at regjeringen i forskrift kan bestemme at visse organismer ikke skal omfattes av genteknologiloven. Det gjøres ved endring av § 2.

GMO-Nettverket støtter ikke dette forslaget til endring av genteknologiloven med følgende begrunnelse:

Lovendringen kan svekke tilliten til genteknologiloven

GMO-Nettverket mener at genteknologiloven og norske myndigheters praktisering av denne har ført til at den norske befolkningen har tillit til myndighetene på dette området. Denne tilliten er nærmere omtalt under punkt 1 i dette høringsvaret.

Vi vil trolig stå overfor stadig nye måter å endre arvematerialet på, endringer som kan gi både positive og negative konsekvenser for matproduksjon. For å kunne forvalte dette på en god måte er tillit til myndighetene helt sentralt, en tillit som er uløselig knyttet til en grundig og åpen saksbehandling.

Lovendringen innebærer at regjeringen kan vedta omfattende endringer når det gjelder hvilke organismer som skal omfattes av loven. GMO-Nettverket mener viktige endringer bør vedtas av Stortinget. GMO-Nettverket mener den foreslåtte forskriftsadgangen kan svekke tilliten til genteknologiloven.

Lovendringen kan innskrenke handlingsrommet i EØS

Lovendringen kan innskrenke det norske handlingsrommet i EØS når det gjelder genteknologiloven. Norge har i alle år hatt et unntak fra EØS-regelverket på dette området. Det har gitt oss handlingsrom, ikke minst når det gjelder hvilke GMO-produkter som tillates brukt i Norge.

Argumentasjonen som legges til grunn i høringsnotatet gir inntrykk av at Norge er nødt til å følge endringer i EØS-praksis på dette området. GMO-Nettverket mener at en slik praksis ikke vil være i norsk interesse, ikke minst i forbindelse med fremtidige forhandlinger i EØS knyttet til nye direktiver på området.

Etter EU-dommen i 2018, der domstolen fastslo at genredigerte organismer er GMO-er, har Rådet bedt EU-kommisjonen om å gjøre en studie om statusen til nye genmodifiseringsteknikker i lys av dommen.⁵ Studien skal være ferdig i 2021. Det er usikkert hva som vil skje i framtida, blant annet når det gjelder definisjonen av GMO i EU.

Hvis EU vedtar at noen eller alle genredigerte organismer ikke lenger skal omfattes av GMO-regelverket, vil det kunne bli en sak i EØS. GMO-Nettverket er opptatt av at Norge fortsatt skal kunne definere genredigerte organismer som GMO, uavhengig av vedtak i EU. Hvis dette blir gjenstand for forhandlinger i EØS, kan den foreslåtte lovendringen svekke Norges forhandlingsposisjon.

Lovendringen er ensidig

GMO-Nettverket mener at lovendringen er ensidig fordi den bare gir adgang til å innskrenke lovens saklige virkeområde i de tilfeller der EUs praksis innebærer at en organisme som omfattes av genteknologiloven, likevel ikke skal omfattes av loven.

I høringsnotatet argumenterer departementet for at vi må tilpasse oss utviklingen i EU og at «Norge ikke bør ha en annen forståelse av hva GMO-begrepet omfatter enn EU». Den foreslåtte lovendringen er ikke i tråd med denne argumentasjonen, fordi Norge ikke vil «kunne følge EUs praksis der denne innebærer at et produkt som ikke omfattes av genteknologiloven, likevel skal omfattes». (Høringsnotatet, side 8). Lovendringen innebærer derfor at mindre endringer der noe som tidligere ikke var en GMO, skal være en GMO, ikke kan reguleres i forskrift.

Lovendringen er ikke nødvendig

I høringsnotatet argumenteres det med behovet for enklere og raskere å kunne bestemme at visse organismer ikke skal omfattes av genteknologiloven. GMO-Nettverket mener at denne lovendringen ikke er nødvendig for å imøtekomme dette behovet.

For det første mener GMO-Nettverket at genteknologiloven er fleksibel. Denne fleksibiliteten gir gode muligheter for tilpasninger, både når det gjelder godkjenning, og når det gjelder krav til konsekvensutredning. GMO-Nettverket mener dermed at den teknologiske utviklingen på området kan håndteres enklere og raskere innenfor loven, jf. punkt 2, 3 og 4 i dette høringsvaret.

Når det gjelder endringer av regelverk fra EU som må behandles i EØS-komiteen, mener GMO-Nettverket at de uansett må behandles i Stortinget. I høringsnotatet (side 7) pekes det på at en mulighet for å gjøre endring enklere og raskere «er å la spørsmålet om hvilke organismer som skal omfattes av loven i noen tilfeller kunne reguleres i forskrift, og ikke bare i lov. En regulering i forskrift vil innebære en noe raskere tilpassing til utviklingen i EU, samtidig som forskriftsregulering sikrer at nye reguleringsforslag fortsatt vil bli gjenstand for offentlig høring».

⁵ https://ec.europa.eu/food/plant/gmo/modern_biotech/new-genomic-techniques_en

GMO-Nettverket mener at ved slike endringer vil en forskriftsendring ikke innebære en raskere tilpasning av betydning i forhold til en lovendring. Hovedårsaken er at Stortinget uansett vil måtte realitetsbehandle endringen.

Hvis EU-kommisjonen for eksempel foreslår at noen eller alle genredigerte organismer ikke lenger omfattes av GMO-regelverket i EU, vil det ta tid før det blir fattet et endelig vedtak. I tillegg vil implementeringen ta tid. Norske myndigheter vil ha tid til å forberede en tilsvarende endring i Norge, enten den skjer ved endring av lov eller forskrift.

Hvis tilpasningen til EU innebærer et vedtak «af særlig Vigtighed», vil det måtte behandles i Stortinget i tråd med Grunnlovens § 26, uansett om tilpasningen foretas som lov- eller forskriftsendring, jf. St.prp. 100 (1991–92) side 325.

Etter at Stortinget eventuelt har gitt sitt samtykke til en slik tilpasning, vil det også kunne vedtas lovendring rett etter stortingsvedtaket. GMO-Nettverket viser i denne forbindelse til Prop 101 LS (2019–2020) der «*Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i jernbaneloven mv. (fjerde jernbanepakke) og vedtak om samtykke til deltakelse i to beslutninger i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2012/34/EU om et felles europeisk jernbaneområde og rettsaktene som utgjør fjerde jernbanepakke*»⁶. Det innebærer at forslag til samtykke og forslag til lovendring kan behandles samtidig og at lovendring derfor ikke behøver å ta vesentlig lenger tid enn forskriftsendring.

GMO-Nettverket stiller på denne bakgrunn spørsmål ved om lovendringen er nødvendig. Ved mindre justeringer mener vi fleksibiliteten i dagens lov kan benyttes. Ved endringer der Stortinget uansett vil måtte gi sitt samtykke, behøver ikke en lovendring å ta vesentlig lenger tid enn en forskriftendring.

Med vennlig hilsen

Cesilie Aurbakken (sign)
styreleder

Aina Bartmann (sign)
daglig leder

⁶ Prop 101 LS (2019–2020), side 69